

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA HAJOŁ p. POLSCE

(Skarga nr 1127/06)

WYROK

STRASBURG

dn. 2 marca 2010 r.

Prawomocny

02.06.2010r.

Wyrok stał się prawomocny zgodnie z wymogami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed opublikowaniem go w ostatecznej wersji.

W sprawie Hajol p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (czwarta sekcja), jako izba składająca się z następujących sędziów :

Nicolas Bratza, *przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Ledi Bianku,

oraz Lawrence Early, *kanclerza sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 lutego 2010 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu :

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 1127/06) wniesionej w dniu 20 grudnia 2005 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego Pana Pawła Hajola („skarżący”). -/-

2. Skarżący był reprezentowany przez mecenasa Z. Cichonia, adwokata praktykującego w Krakowie. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez jego pełnomocnika Pana Jakuba Wołásiewicza, z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. -/-

3. Skarżący zarzucił, że z powodu przedłużającego się utrzymywania wobec niego tymczasowego aresztowania, mimo jego złego stanu zdrowia był poddany traktowaniu sprzecznemu z artykułem 3 Konwencji. Poza tym, pod kątem artykułu 5 § 3 Konwencji, skarżący skarżył się, na długotrwałość stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. -/-

4. W dniu 14 stycznia 2009 r. Przewodniczący podjął decyzję o powiadomieniu Rządu o wpłynięciu skargi. Na mocy artykułu 29 § 3 Konwencji przyjęto, że sprawa zostanie rozpatrzona w tym samym czasie zarówno, co do dopuszczalności jak i co do meritum. -/-

STAN FAKTYCZNY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący, prokurator w stanie spoczynku, urodził się w 1957 roku i mieszka w Krakowie. -/-

6. W 2003 roku skarżący został uznany za niezdolnego do pracy z powodu schorzeń, na które cierpiał (w szczególności na cukrzycę, nadciśnienie tętnicze oraz na marskość wątroby) i został przeniesiony wcześniej w stan spoczynku. -/-

7. W dniu 22 kwietnia 2004 r., skarżący został zatrzymany przez policję i umieszczony w areszcie z tego powodu, że był podejrzany o płatną protekcję w czasie wykonywania funkcji prokuratora. Po 48 godzinach został zwolniony. -/-

8. W dniu 1 czerwca 2004 r. został on ponownie zatrzymany i umieszczony w areszcie. Tego samego dnia biegli lekarze przedstawili opinię, z której wynikało, że skarżący może być umieszczony w areszcie pod warunkiem, że będzie miał zapewnioną stałą opiekę medyczną. -/-

9. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2004 r. Sąd Okręgowy w Krakowie odrzucił wniosek prokuratury o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania uznając, że zarzucane skarżącemu czyny nie zostały wystarczająco poparte materiałem dowodowym. W wyniku postanowienia sądu, skarżący został zwolniony po upływie 48 godzin. Jednak w następstwie odwołania prokuratury, w dniu 17 czerwca 2004 r. sąd rejonowy zmienił postanowienie z dnia 2 czerwca i postanowił o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec skarżącego na okres trzech miesięcy, podając w uzasadnieniu, że na podstawie materiału dowodowego zabranego przez prokuraturę istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że jest sprawcą zarzucanych mu czynów. Nadto sąd podniósł, że zważywszy na zachowanie skarżącego, który między zatrzymaniami próbował nawiązać kontakt z osobą podejrzaną o to, że była jego współnikiem, to jedynie środek w postaci tymczasowego aresztowania może zapewnić prawidłowy przebieg prowadzonego postępowania. -/-

10. W dniu 26 lipca 2004 r. po odbytych ze skarżącym spotkaniach jego adwokat zgłosił władzom, że stan zdrowia jego klienta jest niepokojący. Zwrócił się z wnioskiem o dokonanie wnikliwej oceny przez niezależnych specjalistów czy tymczasowe aresztowanie może być wykonywane wobec skarżącego. -/-

11. W dniu 17 sierpnia 2004 r. skarżący został zbadany przez biegłych lekarzy. W dniu 25 sierpnia 2004 r. biegli przedstawili opinię, w której wskazano, że pacjent cierpi na otyłość dużego stopnia (przy wzroście 164 cm ważył około 131 kg) oraz na cukrzycę. Niemniej jednak biegli uznali, że stan zdrowia skarżącego nie jest przeszkodą do stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, tym bardziej, że od ostatniego badania jego stan poprawił się. Biegli podkreślili, że skarżący wymaga stałej opieki

medycznej, a w szczególności regularnych kontroli poziomu cukru we krwi oraz, że powinien przestrzegać diety. -/-

12. W dniu 9 września 2004 r. sąd rejonowy postanowił o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania na następne trzy miesiące. Sąd w uzasadnieniu oparł się na istniejącym ryzyku zmowy skarżącego i jego domniemych współników oraz na wysokim wymiarze kary, która byłaby wymierzona w razie wydania wyroku skazującego. W przedmiocie stanu zdrowia skarżącego, sąd uznał, że świetle opinii biegłych z dnia 25 sierpnia 2004 r. stan ten nie jest przeszkodą do wykonywania tymczasowego aresztowania. -/-

13. W dniu 12 października 2004 r. prokuratura zwróciła się do biegłych o ponowną ocenę stanu zdrowia skarżącego. W przedstawionej w dniu 28 października 2004 r. opinii biegli stwierdzili, że skarżący może uczestniczyć w postępowaniu. Zauważyli jednak, że od czasu ostatniej konsultacji pojawiły się nowe, niepokojące objawy jak znaczący przyrost wagi (6 kg) oraz obecność krwi w płwocinie. Biegli stwierdzili również, że skarżący miał kłopoty z oddychaniem. Zalecili umieszczenie go w specjalistycznej jednostce medycznej na okres dwóch tygodni w celu uzyskania dokładnego rozpoznania schorzeń skarżącego. Zważywszy, że skarżący sprzeciwił się umieszczeniu go w szpitalu więziennym, biegli wskazali, że może zostać przyjęty na oddział chorób płuc szpitala klinicznego w Krakowie. -/-

14. Według informacji przekazanych przez Rząd, skarżący został w dniu 3 listopada 2004 r. poddany konsultacji przeprowadzonej przez lekarzy psychiatrów, którzy stwierdzili, że jego stan psychiczny nie jest przeszkodą do wykonywania tymczasowego aresztowania. -/-

15. W dniu 23 listopada 2004 r. do Sądu Rejonowego w Tarnowie został skierowany akt oskarżenia przeciw skarżącemu. -/-

16. W dniach 25 i 26 listopada 2004, skarżący został poddany badaniom na oddziale chorób płuc szpitala klinicznego w Krakowie. -/-

17. W dniu 9 grudnia 2004 r. sąd okręgowy przedłużył stosowanie tymczasowego aresztowania skarżącego na następne trzy miesiące. Sąd w uzasadnieniu odniósł się do podejrzenia popełnienia przez skarżącego czynu przestępnego o poważnym charakterze, nałożenia wysokiego wymiaru kary w przypadku skazania oraz do podejrzeń popartych przez materiał dowodowy sprawy, jak również do ryzyka, że w przypadku zwolnienia mógłby on próbować wywierać nacisk na świadków w celu skłonienia ich do składania fałszywych zeznań. Sąd zauważył, że w świetle opinii medycznej z dn. 25 sierpnia, następne badania mające na celu uzyskanie pełnego rozpoznania medycznego mogą być przeprowadzone w szpitalu więziennym. Sąd zwrócił uwagę, że badania, jakim został poddany skarżący w dniach 25 i 26 listopada nie wykazały zmian w układzie oddechowym. Sąd uznał, że wykonywanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego, biorąc pod uwagę historię jego choroby, nie będzie stanowić poważnego zagrożenia dla jego życia i zdrowia. -/-

18. W dniu 13 grudnia 2004 r. adwokat skarżącego złożył zażalenie. Przypomniiał, że ponieważ skarżący nie został poddany wszystkim potrzebnym w jego stanie badaniom, biegli nie wypowiedzieli się wiążąco, co do możliwości, z medycznego punktu widzenia, utrzymania tymczasowego aresztowania. A tymczasem, postanowiono o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania, choć zalecone przez biegłych badania, a w szczególności ocena równowagi wodno-elektrolitowej nie została przeprowadzona. Adwokat podkreślił, że badania przeprowadzone w dniach 25 i 26 listopada nie doprowadziły do określenia przyczyny obecności krwi w płwocinie skarżącego. -/-

19. W dniu 7 stycznia 2005 r. sąd rejonowy oddalił zażalenie. Stwierdził, że stan zdrowia skarżącego nie poprawił się podczas odbywania tymczasowego aresztowania i niewątpliwie sprawił, że areszt był z tego trudniejszy do zniesienia. Niemniej jednak, ta okoliczność sama w sobie nie może być powodem do zwolnienia, zważywszy, że na podstawie artykułu 259 § 1 kodeksu postępowania karnego jedynie obecność istotnego ryzyka dla życia i zdrowia zatrzymanej osoby może spowodować odstąpienie od tymczasowego aresztowania. W przedmiotowej sprawie biegli lekarze dwukrotnie stwierdzili, że tymczasowe aresztowanie może być wykonywane wobec skarżącego. Sąd podniósł jednak, że z powodu dużej wrażliwości skarżącego, właściwe organy powinny prowadzić postępowanie w szybkim tempie tak, aby tymczasowe aresztowanie nie przedłużało się. W szczególności sąd, przed którym sprawa skarżącego się toczy powinien bez zbędnej zwłoki przesłuchać skarżącego, współoskarżonych oraz świadków, aby wykluczyć ryzyko, że będą oni utrudniali prawidłowy przebieg postępowania. Po dokonaniu tych czynności należy ponownie rozpatrzyć zasadność stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego. Sąd rejonowy przypomniał, że skarżący powinien być pod stałą opieką lekarzy więziennych. -/-

20. W dniu 13 stycznia 2005 r. adwokat skarżącego ponownie zwrócił się z wnioskiem do władz o zastosowanie się do zaleceń biegłych lekarzy i przeprowadzenie wszystkich badań wymienionych w opinii z dnia 28 października 2004 r. -/-

21. W dniu 19 stycznia 2005 r. skarżący został zbadany przez laryngologa. -/- .

22. W dniu 24 stycznia 2005 r. skarżący został ponownie zbadany przez biegłych lekarzy. W opinii przedstawionej w dniu 18 lutego 2005 r. biegli orzekli, że tymczasowe aresztowanie może być wykonywane wobec skarżącego. Jednocześnie biegli lekarze zauważyli niepokojący wzrost wagi, już otyłego skarżącego, oceniony przez nich za niespotykany w warunkach więziennych. Biegli zalecili służbom więziennym skrupulatną obserwację przez okres czterech tygodni pokarmów spożywanych przez skarżącego oraz kontrolę jego wagi w celu ustalenia powodów nienormalnego przyrostu masy ciała. Podkreślili, że w wypadku

powiększania się otyłości skarżącego będzie musiał być poddany badaniom w specjalistycznej jednostce medycznej poza zakładem karnym.

23. W związku z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2005 r. sąd w Krakowie został uznany niewłaściwy do rozpoznania tej sprawy i przekazał akta sprawy do sądu w Tarnowie. -/-

24. W dniu 11 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w Tarnowie postanowił o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego z zasadniczo takich samych powodów jak uprzednio przywołane. Chociaż sąd zauważył, że stan zdrowia skarżącego nie jest zadowalający, to uznano, że miał on zapewnioną pomoc medyczną i opiekę w areszcie, a w razie pilnej sytuacji mógł być przewieziony do szpitala. Sąd pokreślił, że po otwarciu rozprawy sądowej kwestia utrzymania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania winna być ponownie rozważona. -/-

25. Z informacji przekazanych przez Rząd wynika, że posiedzenia przewidziane na 18, 20 i 21 kwietnia oraz na 9 maja i 6 czerwca 2005 r. zostały przeniesione z powodu poszukiwań jednej ze współoskarżonych osób, która ukrywała się przed wymiarem sprawiedliwości od grudnia 2004 r. Z akt sprawy wynika również, że skarżący i jego obrońca wnieśli sprzeciw w kwestii, żeby sprawa w zakresie, w jakim jest prowadzona przeciw osobie poszukiwanej przez organy ścigania była rozpoznawana oddzielnie. -/-

26. W dniu 25 maja 2005 r. skarżący zwrócił się z wnioskiem o zmianę tymczasowego aresztowania na łagodniejszy środek zapobiegawczy. W dniu 25 maja 2005 r. sąd odrzucił ten wniosek uznając, że, mimo, że śledztwo zostało zakończone to utrzymanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego jest nadal konieczne. -/-

27. Z akt sprawy wynikało, że w dniu 6 czerwca 2005 r. sąd przedłużył stosowanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego na kolejne trzy miesiące. W dniu 13 czerwca 2005 r. adwokat skarżącego wniósł zażalenie. Podniósł, że wbrew temu, co twierdziły władze, złudne się stało ryzyko domniemanej zmywy skarżącego ze współnikami, wzięwszy pod uwagę, że materiał dowodowy w sprawie został już zgromadzony oraz, że w związku z tym zastosowanie środków zapobiegawczych nie polegających na pozbawieniu wolności byłby wystarczające dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania. W dniu 28 czerwca 2005 r., Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił to zażalenie. -/-

28. W dniu 4 sierpnia 2005 r. adwokat skarżącego zwrócił się z wnioskiem o zmianę tymczasowego aresztowania na łagodniejszy środek zapobiegawczy. Podniósł, że mimo, że akt oskarżenia został wniesiony dziewięć miesięcy wcześniej to rozprawa sądowa jeszcze się nie rozpoczęła z niezależnych od skarżącego powodów. A ponieważ jego stan zdrowia pogarszał się, to ciągle stosowanie tymczasowego aresztowania sprzeciwiało się zasadzie, że tymczasowo aresztowana osoba ma prawo do traktowania z poszanowaniem jej godności. Adwokat podkreślił, że

zalecone przez biegłych lekarzy badania lekarskie w nie zostały dotychczas przeprowadzone. -/-

29. Z akt sprawy wynikało, że w dniu 19 sierpnia 2005 r. biegli lekarze dokonali na zlecenie Sądu Rejonowego w Tarnowie oceny stanu zdrowia skarżącego. W wydanej przez nich w dniu 25 sierpnia 2005 r. opinii orzekli, że stan zdrowia skarżącego jest względnie stabilny oraz, że dolegliwości ze strony układu oddechowego i układu krążenia były skutecznie i właściwie leczone w warunkach więziennych. Ponadto, krwawienia, na które uprzednio skarżący się uskarżał zmniejszyły się po konsultacji laryngologicznej. Lekarze zaobserwowali jednak obrzęki na ciele skarżącego i wzrost masy ciała. Wskazali, że skarżący ważył 150 kg co stanowi 100% przekroczenie wagi w stosunku do wzrostu i było samo w sobie znaczącą ułomnością. Stwierdzili również, że mimo wcześniejszych zaleceń, w karcie choroby skarżącego nie było żadnych informacji na temat spożywanej przez niego żywności. Biegli orzekli, że stale wzrastająca otyłość skarżącego, której przyczyna nie została ustalona spowodowała nieodwracalne zmiany chorobowe w układzie ruchu oraz stanowiła duże obciążenie dla płuc skarżącego. Biegli lekarze orzekli, że zaawansowana choroba płuc skarżącego stanowi zagrożenie dla życia i zalecili przeniesienie go do dużego, regularnie wietrzonego pomieszczenia. Biegli orzekli, że skarżący wymaga leczenia w jednostce medycznej specjalizującej się w leczeniu chorób przemiany materii, które jest jedynym miejscem, gdzie mogłoby być dokonane pełne i odpowiednie rozpoznanie medyczne. Lekarze podkreślili, że utrzymanie tymczasowego aresztowania stanowiłoby poważne zagrożenie dla zdrowia skarżącego. -/-

30. W dniu 29 sierpnia 2005 r. sąd odbył posiedzenia w czasie, którego przesłuchał skarżącego. Na zakończenie posiedzenia, sąd postanowił o przeprowadzeniu oddzielnego rozpoznania dowodów zebranych przeciw współoskarżonej, która ukrywała się przed wymiarem sprawiedliwości. Sąd postanowił również o zwolnieniu skarżącego za kaucją i nałożył na niego zakaz opuszczania kraju. -/-

31. W dniu 13 września 2005 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie przychylił się do wniosku skarżącego i uchylił obowiązek wpłacenia kaucji. -/-

32. W nieustalonym dniu skarżący został przyjęty do szpitala klinicznego w Krakowie. -/-

33. W dniu 14 września 2005 r. sąd, przed którym toczyła się sprawa przeciwko skarżącemu postanowił o rozpatrzeniu zebranych przeciw niemu dowodów w ramach odrębnego postępowania, aby w ten sposób uniknąć utrudniania przez możliwe nieobecności skarżącego prawidłowego przebiegu postępowania prowadzonemu przeciw współoskarżonym. -/-

34. W dniu 1 grudnia 2005 r. i w dniu 26 lutego 2006 r. sąd postanowił o zasięgnięciu opinii biegłych o stanie zdrowia skarżącego. Na podstawie opinii, która została włączona do akt w dniu 21 kwietnia 2006 r. skarżący mógł uczestniczyć w postępowaniu i nie wymagał już ciągłej hospitalizacji.

35. Z dowodów, a szczególnie z karty wypisowej z dnia 14 sierpnia 2006 r. ze szpitala klinicznego Krakowie przedłożonego przez skarżącego wynikało, że powiększająca się w ciągu ostatnich trzech lat otyłość była najprawdopodobniej związana z zaburzeniami endokrynologicznymi. W karcie wypisowej wskazano również, że skarżący cierpiał ponadto na przewlekłą chorobę płuc. Z tego powodu w grudniu 2005 r. został mu przyznany wysoki stopień niepełnosprawności. -/-

36. W dniu 20 grudnia 2007 r. sąd postanowił o zasięgnięciu opinii medycznej o stanie zdrowia skarżącego. Biegli lekarze orzekli w opiniach wydanych odpowiednio w dniach 23 stycznia i 23 marca 2008 r., że stan zdrowia skarżącego nie pozwala mu na uczestniczenie w postępowaniu oraz, że nie można z tego samego powodu zastosować wobec niego tymczasowego aresztowania. Biegli wskazali, że skarżący potrzebuje intensywnej terapii psychiatrycznej. -/-

37. W dniu 21 maja 2008 r. sąd, opierając się na wyżej wskazanych opiniach medycznych, zawiesił postępowanie prowadzone przeciw skarżącemu. -/-

38. W dniu 7 lipca 2008 r. sąd zarządził przeprowadzenie następnej oceny stanu zdrowia skarżącego. W opinii wydanej w dniu 24 października 2008 r. lekarze orzekli, że skarżący może uczestniczyć w postępowaniu. W dniu 18 grudnia 2008 r. zawieszone postępowanie zostało podjęte. -/-

39. Rząd wskazał w uwagach, że skarżący nie stawiał się na następnych rozprawach sądowych. Miał on przedkładać zaświadczenia lekarskie o niezdolności do uczestniczenia w postępowaniu. Postępowanie karne prowadzone przeciwko niemu, jak się wydaje, toczy się. -/-

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

40. Artykuł 251 § 3 kodeksu postępowania karnego brzmi następująco :

„Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać(...) przytoczenie okoliczności wskazujących na istnienie podstawy i konieczność zastosowania zapobiegawczego. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego. „

41. Właściwy fragment artykułu 259 § 1 tej ustawy brzmi jak następuje :

„Jeśli szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, należy odstąpić od tymczasowego aresztowania, zwłaszcza gdy pozbawienie wolności oskarżonego:

- 1) spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo ;
- 2) pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego i jego najbliższej rodziny. „

42. Artykuł 257 § 1 kodeksu przewiduje :

„§1. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy. „

43. Artykuł 253 § 1 ustawy stanowi :

„Środek zapobiegawczy należy niezwłocznie uchylić lub zmienić, jeśli ustaną przyczyny, wskutek których został on zastosowany, lub powstaną przyczyny uzasadniające jego uchylenie lub zmianę.”

44. Artykuł 260 kodeksu stanowi :

„ Jeśli stan zdrowia oskarżonego tego wymaga, tymczasowe aresztowanie może być wykonywane tylko w postaci umieszczenia w odpowiednim zakładzie leczniczym.”

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

45. Skarżący zarzucił, że był poddany traktowaniu sprzecznemu z artykułem 3 Konwencji z powodu zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania i utrzymywania tego środka pomimo złego stanu zdrowia. Przywołany przez niego przepis brzmi następująco :

« Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

46. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.-/-

A. Dopuszczalność skargi

1. *Sprzeciw Rządu, dotyczący niewyczerpania krajowych środków odwoławczych -/-*

47. Rząd twierdził, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych. W zakresie zarzutu o pogarszającym się stanie zdrowia w wyniku pozbawienia wolności, skarżący mógł, w trybie artykułu 24 § 2 kodeksu cywilnego w związku z artykułem 448 tej ustawy, wnieść powództwo o ochronę dóbr osobistych, a w szczególności o ochronę zdrowia. Wnosząc takie powództwo mógł, z jednej strony wnieść o zaniechanie bezprawnego działania naruszającego przedmiotowe prawa, a z drugiej strony o naprawienie szkody poniesionej w wyniku tego naruszenia, w wypadku, gdy szkoda ta już nastąpiła. -/-

48. Skarżący odrzucił argumentację Rządu. -/-

49. Trybunał przypomina, że celem zasady określonej w artykule 35 jest zapewnienie układającym się Państwom możliwości przeciwdziałania lub skutecznego rozstrzygnięcia skarg o naruszenia, które potem stanowią przedmiot skargi wniesionej przeciwko nim do Trybunału. Przepis ten powinno się stosować „elastycznie i bez nadmiernego formalizmu”;

wystarczy, aby skarżący zgłosił krajowym organom „przynajmniej w zarysie i w terminie przewidzianym przez prawo krajowe” zarzut, który ma następnie zamiar przedłożyć Trybunałowi (zob. m. in. *Castells p. Hiszpanii*, nr 11798/85, dn. 23 kwietnia 1992 r., § 27, *Bielec p. Polsce*, nr 40084/02, dn. 27 czerwca 2006 r.).-/-

50. Co do niniejszej sprawy Trybunał zauważył, że skarżący zaskarżył postanowienia w przedmiocie zastosowania i utrzymania tymczasowego aresztowania. Ponadto, jego adwokat kierował wnioski do organów o zaniechanie wykonywania tymczasowego aresztowania wobec jego klienta oraz o zmianę tego środka na inny, łagodniejszy i bardziej dostosowany do jego kondycji. W każdym z tych zażaleń, zarówno skarżący jak i jego adwokat przywoływali nie dający się pogodzić z przebywaniem w areszcie stan zdrowia skarżącego. Wziąwszy pod uwagę powyższe, Trybunał stwierdza, że skarga skarżącego została właściwie podniesiona przed krajowe władze. -/-

51. Po za tym Trybunał przypomniał, że w wypadku, gdy prawo krajowe przewiduje kilka równoległych środków odwoławczych z zakresu różnych dziedzin prawa, artykuł 35 § 1 Konwencji nie wymaga, by skarżący po próbie otrzymania zadośćuczynienia za naruszenie Konwencji za pomocą jednego środka, koniecznie musiał skorzystać z innych środków (*Kaniewski p. Polsce*, wyrok z dn. 8 listopada 2005 r., nr 38049/02). -/-

52. Wziąwszy pod uwagę powyższe, Trybunał odrzucił sprzeciw Rządu.-/-

53. Trybunał stwierdził, że skarga nie może być uznana za oczywiście nieuzasadnioną w rozumieniu artykułu 35§ 3 Konwencji. Ponadto zauważyła, nie ma żadnego powodu by uznać ją za niedopuszczalną. Należy, zatem uznać ją za dopuszczalną. -/-

B. Meritum

54. Rząd utrzymywał, że skarżący nie został poddany traktowaniu sprzecznemu z artykułem 3 Konwencji w związku z tymczasowym aresztowaniem. Rząd uznał, że władze wywiązały się należycie z ciążącego na nich obowiązku polegającego na ochronie zdrowia i dobrego samopoczucia skarżącego. -/-

55. Rząd podkreślił, że przedłużając wykonywanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego, władze wzięły po uwagę opinie medyczne przedstawione przez biegłych, w których wskazano dający się pogodzić stan zdrowia skarżącego ze stosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania. Nadto, tymczasowe aresztowanie zostało utrzymane tylko wtedy gdy było to konieczne do zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania. -/-

56. Rząd podniósł, że skarżący korzystał z właściwej opieki medycznej. Otrzymywał on w szczególności zalecane leczenie i został poddany szeregu badaniom medycznym. Rząd twierdził, że mimo, że biegli lekarze uznali, że

skarżący może być leczony w warunkach więziennych to sąd wziął pod uwagę wolę skarżącego i wyraził zgodę na jego hospitalizację w zwykłym szpitalu. -/-

57. Rząd wskazał również, że jakość opieki medycznej udzielanej skarżącemu w areszcie śledczym została uznana przez biegłych za wystarczającą. Ponadto, jak tylko biegli lekarze stwierdzili, że nie można utrzymywać wobec niego tymczasowego aresztowania to władze niezwłocznie zwolniły skarżącego z aresztu. -/-

58. Skarżący zakwestionował argumentację Rządu i wyraził ubolewanie, że władze tak późno wydały postanowienie o uchyleniu wobec niego tymczasowego aresztowania. Podkreślił szczególnie, że jego stan zdrowia pogorszył się w końcowym okresie stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania. -/-

59. Trybunał przypomniał, że artykuł 3 nakłada na Państwo pozytywny obowiązek zapewnienia osobom pozbawionym wolności warunków zgodnych z poszanowaniem godności ludzkiej, w sposób, który nie sprawia im jednocześnie bólu lub niedogodności przekraczających nieunikniony poziom cierpienia właściwy dla pozbawienia wolności oraz zapewnienia im stosownego zabezpieczenia zdrowia i dobrego samopoczucia, szczególnie poprzez wymaganą pomoc medyczną i opiekę (*Kudła p. Polsce* [WI], nr 30210/96, § 94, dn. 26 października 2000 r.; *Rivière p. Francji*, nr 33834/03, § 62, dn. 11 lipca 2006r.). -/-

60. Odbywająca karę osoba chora musi być umieszczona w warunkach zapewniających ochronę jej zdrowia, z uwzględnieniem powszechnie znanych i uzasadnionych ograniczeń związanych z osadzeniem. O ile nie można interpretować artykułu 3 Konwencji, jako ustanawiającego ogólny obowiązek zwolnienia osoby z aresztu z powodów zdrowotnych lub przeniesienia jej do zwykłego szpitala, nawet, jeśli cierpi na chorobę, która jest szczególnie uciążliwa w leczeniu (*Mouisel p. Francji* nr 67263/01, dn. 14 listopada 2002 r. § 40), to nakłada on na Państwo obowiązek ochrony integralności fizycznej osób pozbawionych wolności. Trybunał nie może wykluczyć, że w szczególnie trudnych warunkach, można znaleźć się w obliczu sytuacji, gdy względy prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości będą wymagały podjęcia działań o charakterze humanitarnym w celu ich rozwiązania (*Matencio p. Francji*, nr 58749/00, § 76, dn. 15 stycznia 2004 r.; *Sakkopoulos p. Grecji*, nr 61828/00, § 38, dn. 15 stycznia 2004 r.). -/-

61. Trybunał przypomniał, że w sprawie *Sakkopoulos p. Grecji* wziął pod uwagę trzy elementy ustalając, czy niepokojący stan zdrowia skarżącego jest do pogodzenia z pobytem w areszcie: (a) kondycja zdrowotna więźnia, (b) adekwatność pomocy medycznej i opieki w areszcie, oraz (c) celowość utrzymywania tymczasowego aresztowania w świetle stanu zdrowia skarżącego. Trybunał uważa, że kryteria te mają również zastosowanie w niniejszej sprawie. -/-

62. Trybunał zauważył, że przed zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania skarżący miał szereg przewlekłych problemów zdrowotnych takich jak cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, marskość wątroby oraz otyłość. Z tego powodu został on uznany za niezdolnego do pracy i przeniesiony wcześniej w stan spoczynku. Na podstawie posiadanych informacji, Trybunał nie uznał wszelako, żeby, choć liczne i niepokojące wyżej wymienione problemy zdrowotne nie dały się pogodzić z utrzymaniem tymczasowego aresztowania wobec skarżącego (*Sishmanov p. Bułgarii*, nr 37449/02, dn. 8 stycznia 2009 r., § 44). Trybunał odwołuje się w tym względzie do opinii medycznej przedstawionej w początkowym okresie stosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania, w której stwierdzono, że może być osadzony w areszcie pod warunkiem zapewnienia mu w warunkach więziennych stałej opieki medycznej. -/-

63. Trybunał zauważył, że w czasie stosowania wobec niego trwającego około roku i trzech miesięcy tymczasowego aresztowania był poddawany okresowo badaniom specjalistycznym. Poza ostatnim badaniem, na podstawie, którego postanowiono o jego zwolnieniu z aresztu, biegli uznawali, że jego stan zdrowia nie jest przeszkodą w stosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania oraz, że może uczestniczyć w toczonym przeciw niemu postępowaniu. W szczególności, biegli nie wskazali, że jego przypadek wymaga pilnej interwencji medycznej, ani, że leczenie nie może odbywać się w warunkach więziennych (*Ene p. Ruminii* (déc.), nr 15110/05, dn. 18 maja 2006 r.). -/-

64. Co do leczenia skarżącego to z akt sprawy wynika, że był on tymczasowo aresztowany w jednostce penitencjarnej dysponującej szpitalem więziennym, w którym przebywał przez pewien okres aresztowania. Ponadto Trybunał podniósł, że biegli lekarze ocenili, że leczenie skarżącego w kierunku cukrzycy i problemów z krążeniem było odpowiednie i skuteczne. Trybunał zauważył również, że skarżący został, na zlecenie biegłych lekarzy, poddany specjalistycznym badaniom w zwykłym szpitalu. Poza tym, był on również badany przez laryngologa i psychiatrę. -/-

65. Trybunał odnotował, że po zbadaniu skarżącego w październiku 2004 r. biegli, zaobserwowali u niego nowe objawy chorobowe, takie jak obecność krwi w płwocinie i nienormalny przyrost masy ciała. Pierwsza z tych dolegliwości mogła być właściwie leczona podczas wykonywania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania, z takim skutkiem, że krwawienia się zmniejszyły, natomiast nie zdołano powstrzymać przyrostu masy ciała i otyłość skarżącego powiększyła się w czasie tymczasowego aresztowania. W tym kontekście, można stwierdzić, że były pewne nieprawidłowości w obserwacji lekarskiej skarżącego. I tak, nie wydaje się, żeby środki zalecone przez biegłych lekarzy, mające poprawić stan skarżącego takie jak badanie zaburzeń gospodarki wodno-elektrolitycznej oraz kontrolowanie spożywanych przez skarżącego pokarmów były uwzględnione przez władze. -/-

66. Chociaż te niedopatrzienia mogły się przyczynić do wzrostu wagi skarżącego podczas przebywania w areszcie to Trybunał zauważa, że z dokumentów przedłożonych przez skarżącego wynika, że problemy te pojawiły się jeszcze przed zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania i miały miejsce również po zwolnieniu go, kiedy był leczony przez znanych mu lekarzy. Stąd też, biorąc pod uwagę okoliczności faktyczne zawarte w aktach sprawy, Trybunał nie może uznać, że choroba ta była spowodowana wyłącznie przez umieszczenie skarżącego w areszcie; nie może również uważać, że władze ponosiły za nią odpowiedzialność (*Viorel Burzo p. Rumunii*, nr 75109/01, dn. 30 czerwca 2009 r., § 81). -/-

67. W związku z powyższym, mimo pewnych braków w przestrzeganiu przez władze krajowe pozytywnego obowiązku ochrony zdrowia i samopoczucia skarżącego, szczególnie, jeśli chodzi obserwację lekarską i leczenie, Trybunał uznaje, że władze krajowe reagowały na ogół w odpowiedni sposób na problemy zdrowotne skarżącego. Zdaniem Trybunału niedogodności i trudności, jakich skarżący doznawał z powodu pogorszenia stanu zdrowia w związku z powiększającą się otyłością nie osiągnęły wystarczającego poziomu, by można było uznać, że zarzucane przez niego traktowanie było niehumanitarne lub poniżające (zob. wyż. cyt. *Ene*). -/-

68. Co do możliwości dalszego stosowania tymczasowego aresztowania Trybunał uważa, że niewłaściwe byłoby zastępowanie opinii Trybunału zdania władz krajowych co do utrzymania bądź nieutrzymania tymczasowego aresztowania (zob. wyż. cyt. *Sakkopoulos*, § 44), szczególnie, kiedy postanowienia sądu zostały wydane na podstawie opinii biegłych lekarzy i w sytuacji gdy władze krajowe generalnie spełniły obowiązek ochrony integralności fizycznej skarżącego. -/-

69. Odnośnie staranności jaką władze obowiązane były wykazać się w prowadzeniu sprawy skarżącego ze względu na jego trudną sytuację, Trybunał uważa, że była ona u w dużej mierze wzięta pod uwagę. W szczególności, Trybunał nie ujawnił opóźnień w prowadzeniu śledztwa, które zakończyło się wniesieniem aktu oskarżenia po około pięciu miesiącach od zatrzymania skarżącego. Choć prawdą jest, że pierwsza rozprawa przed sądem odbyła się dopiero po około dziewięciu miesiącach, to Trybunał uznaje, że w świetle wyjaśnień Rządu, co do tego okresu i zważywszy na stanowisko zajęte przez skarżącego i jego obrońcę, co do prowadzenia rozprawy bez nieobecnej współoskarżonej, nie można przypisać tej zwłoki władzom krajowym. Trybunał wskazał na zakończenie, że jak tylko okazało się, że nie można pogodzić stanu zdrowia skarżącego ze stosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania, władze krajowe niezwłocznie zastosowały się do opinii lekarzy i postanowiły o jego zwolnieniu. -/-

70. Po dokonaniu ogólnej oceny sytuacji skarżącego na podstawie przedstawionych Trybunałowi dowodów, orzeka on, że zastosowanie i utrzymanie tymczasowego aresztowania wobec skarżącego nie stanowiły

niehumanitarnego i poniżającego traktowania w rozumieniu artykułu 3 Konwencji. -/-

71. Nie doszło, zatem do naruszenia tego przepisu. -/-

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

72. Skarżący zarzucił również, czas stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania był nadmiernie długi. Zacytował artykuł 5 § 3 Konwencji, który brzmi następująco :

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ust. 1 lit. c) niniejszego artykułu zostać niezwłocznie postawiony przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez ustawę do wykonywania władzy sądowej i ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania (...)”

73. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.-/-

A. Dopuszczalność skargi

Sprzeciw Rządu dotyczący niewyczerpania krajowych środków odwoławczych -/-

74. Rząd podniósł, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych. Z jednej strony, nie zaskarżył on postanowienia z dnia 11 marca 2005 r. o przedłużeniu tymczasowego aresztowania. Z drugiej strony nie złożył, na podstawie artykułu 552 § 4 kodeksu postępowania karnego wniosku o odszkodowanie za, według niego niesłuszne, tymczasowe aresztowanie. -/-

75. Skarżący odpiera argumenty Rządu. -/-

76. Trybunał zauważył, że skarżący zaskarżył postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, a w szczególności postanowienia z dnia 9 grudnia 2004 r. i z dnia 6 czerwca 2005 r. Poza tym, dwukrotnie zwracał się do władz o zmianę tymczasowego aresztowania na inny środek zapobiegawczy, nie pozbawiający go wolności. -/-

77. Trybunał przypomniał, że z szeregu postanowień wydanych w polskich sprawach wynika, że skarżący nie musi zaskarżać każdego postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, aby wyczerpać krajowe środki odwoławcze (zob., szczególnie *Kacprzyk c. Polsce*, nr 50020/06, §§ 27-31, dn. 21 lipca 2009 r., lub, *a contrario*, *Bronk p. Polsce* (déc.), nr 30848/03, dn. 11 września 2007r.). Trybunał po raz kolejny powtórzył, że artykuł 35 § 1 Konwencji nie wymaga, by skarżący po próbie otrzymania zadośćuczynienia za naruszenie Konwencji za pomocą jednego środka, koniecznie musiał skorzystać z innych środków (zob. wyż. cyt. *Kaniewski*, § 51 ; *Wegera p. Polsce*, nr 141/07, dn. 19 stycznia 2010, § 47).

78. W związku z powyższym Trybunał uznaje, że skarżący wyczerpał krajowe środki odwoławcze. Z tego względu Trybunał odrzuca sprzeciw Rządu. -/-

79. Trybunał stwierdził, że skarga nie może być uznana za oczywiście nieuzasadnioną w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważyła, nie ma żadnego powodu by uznać ją za niedopuszczalną. Należy, zatem uznać ją za dopuszczalną. -/-

B. Meritum

Okres, który należy wziąć pod uwagę -/-

80. Trybunał zauważył najpierw, że okres, który należy wziąć pod uwagę, to okres od dnia 17 czerwca 2004 r., w którym postanowiono od zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec skarżącego do dnia 29 sierpnia 2005 r. kiedy został on zwolniony z aresztu. Całkowity czas trwania stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego wynosił około roku i dwóch i pół miesiąca. -/-

Rozsądna długość stosowania tymczasowego aresztowania -/-

81. Rząd stwierdził, że tymczasowe aresztowanie skarżącego spełniło warunki artykułu 5 § 3 Konwencji. Rząd podkreślił poważny charakter zarzutów zebranych przeciw skarżącemu. Zdaniem Rządu, organy wykazały się należytą starannością w prowadzeniu postępowania, które przedłużyło się z powodów niezależnych od władz takich jak poszukiwania ukrywającej się przed wymiarem sprawiedliwości współoskarżonej, jak również odmowa skarżącego, by postępowanie toczyło się pod jej nieobecność. Rząd podkreślił również, że przedłużanie stosowania tymczasowego aresztowania było skutecznie i właściwie uzasadnione, w szczególności ryzykiem zmowy skarżącego i jego domniemanego współnika. -/-

82. Skarżący odpiera argumenty Rządu. -/-

83. Trybunał przypomniał, że obowiązkiem władz sądowych jest po pierwsze zapewnienie, aby w danym przypadku, czas stosowania tymczasowego aresztowania nie przekraczał rozsądnych granic. Władze sądowe muszą w tym celu zbadać wszystkie okoliczności tak, żeby ujawnić lub odrzucić istnienie wymogu interesu publicznego uzasadniającego, uwzględniając domniemanie niewinności, odstąpienie od zasady poszanowania wolności oraz wzięcie jej pod uwagę w wydawanych przez władze postanowieniach o zwolnieniu z aresztu. Trybunał musi ustalić czy nastąpiło lub nie nastąpiło naruszenie artykułu 5 § 3 Konwencji przede wszystkim na podstawie uzasadnienia tych postanowień, jak również na podstawie faktów przytoczonych w skardze przez zainteresowaną osobę (zob. szczególnie, *Weinsztal p. Polsce*, nr 43748/98, § 50, dn. 30 maja 2006 r., i *McKay p. Wielkiej Brytanii [WI]* nr 543/03, § 43, dn. 3 października 2006 r.). -/-

84. Istnienie uzasadnionego podejrzenia, że zatrzymana osoba popełniła przestępstwo jest warunkiem *sine qua non* utrzymania tymczasowego aresztowania, ale po pewnym czasie nie jest to już warunek wystarczający; Trybunał musi, więc ustalić czy inne powody przyjęte przez władze uzasadniały dalsze pozbawienie wolności. Kiedy powody te okazują się „właściwe” i „wystarczające”, Trybunał bada ponadto czy właściwe władze krajowe zachowały „szczególną staranność” w prowadzeniu postępowania (zob. szczególnie, *Letellier p. Francji*, dn. 26 czerwca 1991 r., § 35, seria A nr 207). -/-

85. W przedmiotowej sprawie, Trybunał podniósł, że podejmując decyzję o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, władze oparły się na tym, że skarżący był podejrzany o popełnienie czynów przestępnych, co zostało poparte przez materiał dowodowy. Nadto, przywołując wydarzenia, w czasie, których próbował on nawiązać kontakt z domniemanym współnikiem, władze wskazały na ryzyko zмовы skarżącego ze współnikiem oraz na niebezpieczeństwo, że będzie on utrudniał prawidłowy przebieg postępowania. Władze podkreśliły szczególny charakter tej sprawy oraz poważny charakter czynu przestępnego zarzucanego skarżącemu. -/-

86. Trybunał zauważył, że niezbędność utrzymania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego była rozpatrywana przez sąd w regularnych odstępach czasu. Władze oceniały w szczególności konieczność utrzymania tymczasowego aresztowania pod kątem okoliczności związanych ze stanem zdrowia skarżącego przedstawianego w opiniach biegłych lekarzy. Zważywszy na treść postanowień o kolejnych przedłużeniach stosowania tymczasowego aresztowania wobec skarżącego, Trybunał zauważył, że jednej strony początkowo przytoczone przez sądy powody, dla których utrzymywano tymczasowe aresztowania pozostały wiarygodne w czasie całego postępowania, a drugiej strony były jednocześnie właściwe i wystarczające. -/-

87. Co do kwestii postawy władz sądowych, to Trybunał ponownie przywołuje wyżej wspomniane stwierdzenie (zob., § 69), że na ogół władze spełniły obowiązek polegający na dołożeniu wymaganej staranności w prowadzeniu sprawy. -/-

88. Wziąwszy pod uwagę powyższe, Trybunał uważa, że w przedmiotowej sprawie, czas tymczasowego aresztowania zastosowany wobec skarżącego przez około czternaście i pół miesiąca nie był nieracjonalny. -/-

89. Nie doszło, zatem do naruszenia artykułu 5 § 3 Konwencji. -/-

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;

2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 3 Konwencji ;
3. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 5 § 3 Konwencji .

Sporządzono w języku francuskim i obwieszczono pisemnie w dniu 2 marca 2010 roku, zgodnie z artykułem 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału. -/-

Lawrence Early
Kancierz

Nicolas Bratza
Przewodniczący